

ORHAN PAMUK

ses getiren kelimeler

NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLLÜ, COLUMBIA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ, BAŞYAPIT NİTELİĞİNDEKİ İNSAN HİKAYELERİNİN YAZARI ORHAN PAMUK, GEÇEN SENE 'VEBA GECELERİ' ADLI ROMANINI YAYIMLADI. YAZAR, AYRICA, RESİM VE FOTOĞRAFLARINI SANATSEVERLERİN BEĞENİSİNE SUNACAĞI BİR SERGİNİN DE HAZIRLIĞI İÇERİSİNDE.

RÖPORTAJ: **CLAUDIA SÁIZ** FOTOĞRAFLAR: **JAVI LÓPEZ** YAPIM: **BÁRBARA GARRALDA**
İSPANYOLCADAN ÇEVİREN: **MAJOR TRANSLATION**

Konuşkan, güler yüzlü, sempatik ve esprili. Orhan Pamuk, dizüstü bilgisayarını kapatıyor, dev pencereye doğru yürüyor ve bana gururla Boğaz'ın ve Cihangir Camii'nin muhteşem manzarasını gösteriyor. Gün ışığı her yeri aydınlatıyor. Yirmi yıldan uzun bir süredir, neredeyse bir tarihçi gibi kaleme aldığı İstanbul'u bu tepeden izliyoruz. Evinin salonunun her yerinde kitapları var. Bana yıllardır üzerinde çalıştığı notlarını ve taslak çizimlerini, yakında sergilenecek olan fotoğrafları gösteriyor. Nobel Edebiyat Ödülü sahibi ve Columbia Üniversitesi'nde profesör olan Pamuk; çalışmaları, yazma süreci ve dünyadaki siyasi durum hakkında konuşurken zekasını, işine nasıl tutkuyla bağlandığını gösteriyor. Onun eserlerini okumak, farklılıkların farkına varmak ve geleceği inşa etmenin, geçmişimizi iyi anlamaktan geçtiğine inanarak empatiyle bakmak demek. Doğu ve Batı tarzını, geleneğini, tarihini sentezleyen ve her iki dünya arasında suçluluk duymadan seçtiği kelimelerin tam anlamıyla bir simyageri. Son romanlarından biri, geçen yıl çıkan "Veba Geceleri" (Random House) ile bir kez daha kendini aştığını gösterdi. Bu roman, bizi hayali Minger adasına götürüyor, 20. yüzyıl başlarında yetkililerin görmezden geldiği, yönetenler ile yönetilenler, Müslümanlar ve Hıristiyanlar, bilime inananlar ve bilimsel gerçekleri görmezden gelenler arasındaki ilişkiyi veba salgını ekseninde işliyor.

Bu kitabı bitirmek beş yılınızı aldı... (cümlemin devamını o getiriyor).

Evet, aslında 40 yıldır bu roman üzerinde düşünüyordum.

Nasıl yani?

Tam 40 yıldır bu romanı yazmayı düşünüyordum. Çünkü her salgında tarihsel olarak hükümetler karantina uygulamak için daha otoriter hale geliyor. Burada da uzun zamandır böyle bir durum var. Doğrusunu söylemek gerekirse, böyle olacağını asla tahmin etmemiştim. Romanımın pandeminin ortaya çıkmasıyla hiçbir ilgisi yok ancak virüs, romanımdan ortaya çıkıp dünyaya yayılmış gibi görünüyor.

Bu romanı bir kadının gözünden anlatıyorsunuz. Bu bilinçli bir tercih miydi?

Evet, 20 yıldır feminist olmak için uğraşıyorum. Teyzelerime çok bağlı büyüdüm. Onları her zaman harika bir örnek olarak gördüm. Bunun etik nedenleri de var. Siyasi duruş için değil. Sonuç olarak bende de Ortadoğulu erkeklerin önyargıları var. Hepimiz dünyayı bir kadının gözünden görmeye çalışmalıyız. Bunun muazzam bir gücü var. Ben bunu daha da fazla keşfetmek istiyorum.

Pandemide ilginizi en çok çeken neydi?

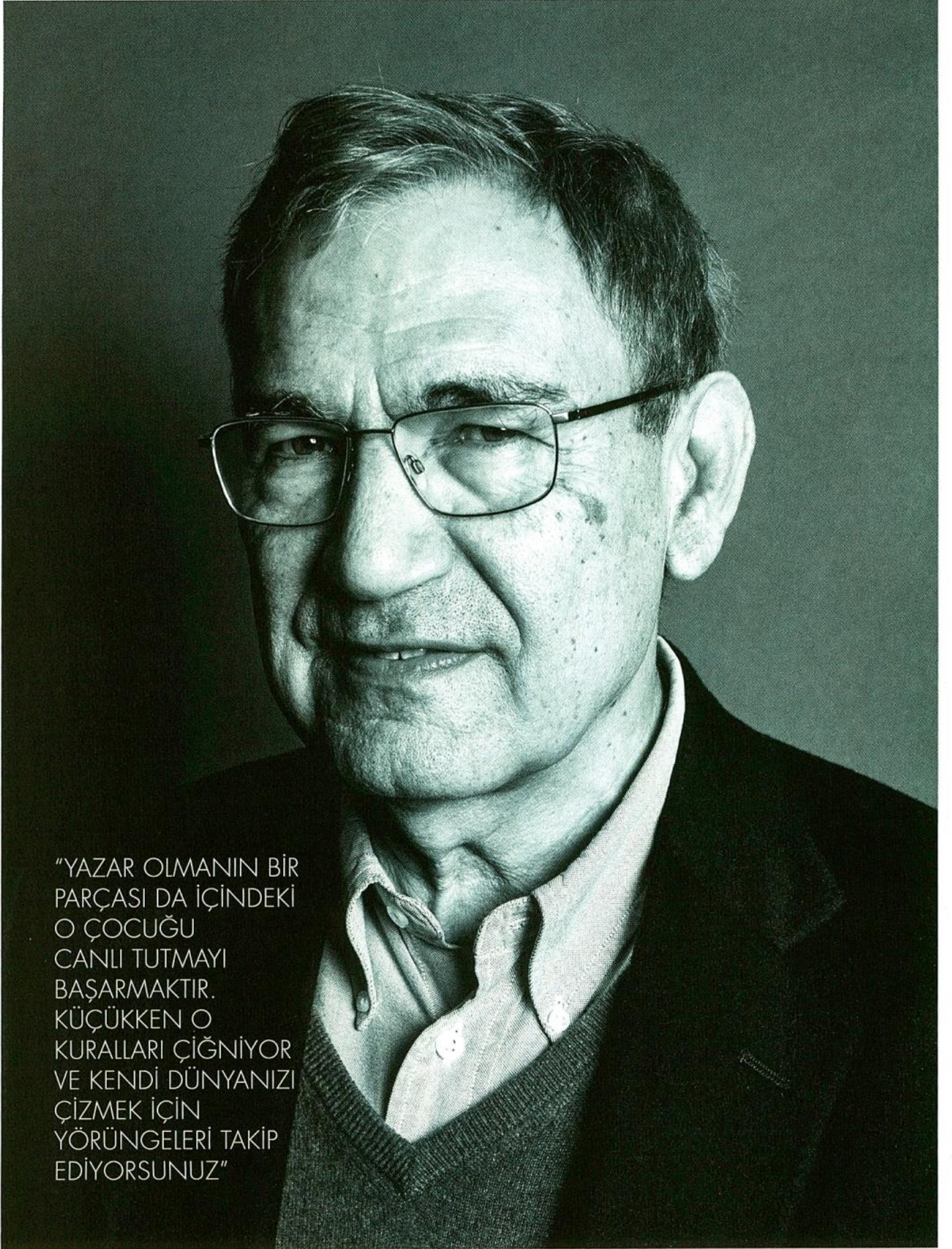
Kadercilik kavramı. İnsanlar kadere ne kadar teslim olurlar? Ne zaman isyan ederler? Bir tanrı varsa, bu salgının sebebi neydi? Bunu nasıl kabul etmek gerekir? Unutulmalıdır ki pandemilere her zaman şiddetli protestolar eşlik etmiştir.

Aslında Türkiye'de insanlar hükümetin kısıtlamalarını sorgusuz sualsiz kabul etti...

Yine de pandeminin Erdoğan'ın anketlerdeki düşüşüne katkıda bulunduğuna eminim.

Eskisi kadar popüler olmadığı kesin. Daha ne kadar iktidarda kalacağını merak ediyorum.

"YAZAR OLMANIN BİR
PARÇASI DA İÇİNDEKİ
O ÇOCUĞU
CANLI TUTMAYI
BAŞARMAKTIR.
KÜÇÜKKEN O
KURALLARI ÇİĞNİYOR
VE KENDİ DÜNYANIZI
ÇİZMEK İÇİN
YÖRÜNGELERİ TAKİP
EDİYORSUNUZ"

Batı'daki arkadaşlarıma hep Erdoğan'ın bir geleceği olduğunu söyledim çünkü muhalefet partileri birbirinden nefret ediyordu. Şimdi ise bu durum değişiyor.

Altı muhalefet partisinin parlamenter demokrasiyi Türkiye'de yeniden tesis etme konusunda ortak bir bildiri imzaladığını okudum.

Bu nedenle, gelecek yılki cumhurbaşkanlığı seçimleri adil yapıldığında, Türkiye ekonomisi çöktüğü için Erdoğan'ın bir daha kazanamayacağına inanıyorum. İnsanlar büyük bir yoksulluk içinde yaşıyorlar. İslamcı takipçileri bile ona kızgın. Gazetecileri hapse göndermeyi umursamayan ama karnını doyurmayı önemseyen insanlar olacak.

İstanbul'da büyümek ve yaşamak size diğer yerlerden daha geniş bir kimlik yelpazesi mi sunuyor?

Olabilir. Başkalarının olası bir zorluk olarak gördüklerini, ben zenginlik olarak görüyorum. Engelleri aşmak için belirli bir kavrayış ve zeka gerektiren, içinde yüzebileceğiniz bir deniz gibi. Son 45 yıldır bunu yapıyorum. Türkiye hiçbir zaman sakin ve huzurlu bir yer olmadı. Her zaman hapse atılan, korkutulan veya sokaklarda öldürülen Hrnt

Dink gibi cesur gazeteciler vardı. Onlar kurgu yazarı değildi. Ben bir kaide olmasam da çoğu zaman şüpheli biriyim.

Günümüzde olup bitenler vizyonunuzu etkiledi mi?

Kitabın konusunun güncel olaylarla ne ilgisi olduğunu kendime sordum. Cevap, ikisinin de Ortaçağa özgü olması. Veba Ortaçağa özgüydü ve Putin de öyle. Ve bu düşünce beni Umberto Eco'nun Ortaçağ'a dönüş denemelerine götürüyor. Etki alanları gibi kavramları anlamak için bunları okumalıyız. Putin, hakimiyetinin NATO tarafından ihlal edildiğini düşünüyor. Bunu anlıyor muyum? Evet, kısmen. Onaylıyor muyum? Kesinlikle hayır. Uluslar kendi kaderlerini seçmekte özgürdürler. Ayrıca bu Soğuk Savaş devam ederse her iki taraf için de ifade özgürlüğü ortadan kalkacaktır. Örneğin, Batı'daki pek çok kişi Dostoyevski'yi okumayacaktır. Medya, haberler, teknoloji, arkadaşlarımız ve ailemiz tarafından kutuplaştırılan bu dünyayı sevmiyorum. Bu son birkaç gündür, İngiltere'nin barışı sağlama umuduyla Çekoslovakya'nın çoğunu Hitler'in Almanya'sına bıraktığı 1938'deki Münih'i düşündüm. Nitekim Obama da 2014'te Putin Kırım'ı ele geçirdiğinde, olaya başka tarafından bakarak aynı hatayı yaptı.

Savaş zamanlarında entelektüel olmanın zor olduğunu söyleyebilir misiniz?

Evet, bu dehşet bize o kadar yakın ki, bu durumun sadece

"20 YILDIR FEMİNİST
OLMAK İÇİN
ÇABALIYORUM. HEPİMİZ
DÜNYAYI BİR KADIN
GÖZÜNDEN GÖRMEYE
ÇALIŞMALIYIZ.
FEMİNİZMİN
MUHTEŞEM BİR GÜCÜ
VAR VE BEN BUNU
DAHA FAZLA KEŞFETMEK
İSTİYORUM"

NATO ile Rusya arasındaki bir savaştan ibaret olduğuna inanarak kendimizi avutamayız. Hepimiz belli bir suçluluk hissediyoruz, burada bir hayal kırıklığı var. Bir şeyler yapmak istiyorsun ve sesini yükseltmekten ve Ukrayna halkına yardım etmekten başka bir şey yapamıyorsun. Dayanışma ruhu her zamankinden daha gerekli.

Sizi endişelendiren başka neler var?

Türkiye'nin Avrupa'dan giderek uzaklaşması. Her ne kadar Ukrayna'daki savaş Erdoğan için, Batı'ya NATO'nun iyi bir takipçisi olduğunu göstermek için iyi bir fırsat gibi görünse de Avrupa projesi, üzücü bir tarihi olay hali-

ne geliyor.

20. yüzyıl bize hangi dersleri verdi?

Bence, bu ister Putin ister Erdoğan olsun, başkalarını neyin motive ettiğini anlamakla ilgili. Sonrasında kendi değerlerinizi savunmaya devam edersiniz. İfade özgürlüğü, demokrasi, insan hakları gibi değerler.

Siz bir kelime ustası mısınız?

Yıllar geçtikçe, yazmanın fikirleri teşvik etmekten çok, anlatılmak istenen ve herkesin anlayacağı durumlar yaratmak olduğunu öğrendim. Bunu yapmanın güzelliği, kişinin başkalarının bakış açısına ve gerçekte olduğundan daha hassas bir şekilde saygı göstermesidir.

Nobel ve diğer ödüller bir kenara, bazen kendinizi bir çocuk olarak da görüyor musunuz?

Yazar olmanın bir parçası da içindeki o çocuğu canlı tutmayı başarmaktır. Küçük kuralları çiğniyor ve kendi dünyanızı icat etmek için yönergeleri takip ediyorsunuz. Şimdiki zamanda bunu nasıl yapıyorum? Kurumlara, otoriteye karşı savaş halinde olarak. Bunu bir oyun olarak görmekten vazgeçmeden. Bu dünyanın yalanları ve formalitesi bana göre değil. Ben Columbia Üniversitesi'nde profesörüm ve arkadaşlarıma beni kurallara uymamamla tanırılar. Hayran olduğum eserleri üretenler, o saflığı, o masumiyeti ve o çocuksu isyancı içimde yaşatmayı başaranlardır.